



## Ulusal Alanyazında Turist Rehberliği Mesleğine Atfedilen Rollerin İncelenmesi

### Derleme Makale

**Bulut Cem CANER** 

Yüksek Lisans Öğrencisi

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı  
bulutcemcanertur@gmail.com

### Özet

Bu araştırma rehberlik eğitimi ile ilgili akademik çalışmalarda turist rehberliği mesleğine atfedilen roller incelemektedir. Bu amaçla sadece ilgili ulusal alanyazın taranmıştır. Bu durum araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında rehberlik eğitimi ile ilgili ulaşılabilen en eski tarihli kaynaklardan itibaren rehberlik mesleğine atfedilen rollerin günümüze kadar ne şekilde belirtildiği sorusuna cevap aranmıştır. Turist rehberliği eğitimi ile ilgili elimizdeki en eski kaynaklar 1992 yılına gitmektedir. Bu tarihten itibaren mesleğe atfedilen rollerin ne olduğu ve ne şekilde değiştiği turizm alanyazınında ele alınmamış bir konudur. Bu sebeple araştırmada ilgili alanyazın taranarak rehberlik eğitimi üzerine hazırlanmış çalışmalarda mesleğin önemi ve misyonu hakkında bildirilen görüşler derlenmiştir. Döküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırma sonucunda rehberlik mesleğine dair tam 21 rol tanımı tespit edilmiştir. Bu roller ülke imajına katkı sağlama, yönetici, arabulucu, tanıtıcı, eğlendirici, bilgi aktarıcısı, ilk izlenimi oluşturma, turist deneyimi üzerinde etki yaratma, ön yargı kırıcı, problem çözücü, telafi edici, kültür elçisi, pazarlamacı kalite, yükseltici, temsilci, destinasyona bağlılık oluşturma, tura anlam katma, turu başarıya ulaştırma, destinasyon ekonomisine katkı sağlama, turist beklentisini karşılama şeklindedir. Araştırma bulguları araştırmacılar tarafından rehberlik mesleğine atfedilen rollerin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini işaret etmektedir. İlerleyen yıllar ile beraber alanyazında rehberlik mesleğine atfedilen rollere yenileri eklense de kökten bir değişim yaşanmadığı görülmüştür.

**Anahatar Kelimeler:** Turist rehberliği, turist rehberi rolleri, rehberlik eğitimi, alanyazın

## Examination of The Roles Attributed to the Tourist Guiding Profession in the National Literature

### Abstract

This research examines the roles attributed to the tourist guiding profession in academic studies on guidance education. For this purpose, only the relevant national literature has been scanned. This situation constitutes one of the limitations of the study. Within the scope of the research, an answer was sought to the question of how the roles attributed to the guidance profession have been specified until today, starting from the oldest available sources on guidance education. The oldest resources we have on tourist guide training date back to 1992. Since this date, what the roles attributed to the profession and how they have changed is an issue that has not been addressed in the tourism literature. For this reason, the relevant literature was scanned and the opinions expressed about the importance and mission of the profession in studies prepared on guidance education were compiled. As a result of the research conducted with the document analysis method, 21 role definitions regarding the guidance profession were determined. These roles are contributing to the country's image, manager, mediator, promoter, entertainer, information transmitter, correct use of information first impression, creating an impact on the tourist experience, breaking prejudice, problem solving, compensating, cultural ambassador, marketing quality, promoter, representative, commitment to the destination creating, adding meaning to the tour, making the tour successful, contributing to the destination economy, meeting the expectations of the tourist. Research findings indicate that the roles attributed to the guidance profession by researchers should be re-evaluated. With the following years, although new roles attributed to the guidance profession were added to the roles in the literature, it was observed that there was no radical change and some role definitions continued to be used.

**Keywords:** Tourist guide, tourist guide roles, guide education, literature

**Makalenin Künyesi:** Caner, C. B. (2021). Ulusal Alanyazında Turist Rehberliği Mesleğine Atfedilen Rollerin İncelenmesi. *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2 (1): 1-22

## Giriş

Cumhuriyet Dönemi'ni baz alırsak Türkiye'de turist rehberliği eğitiminin kökenleri 1928 senesine tarihlenmektedir. İlk olarak 50 tercüman rehber aday, kurs bitiminde tercüman rehberliği mesleğini yapma yetkisine sahip olmuştur. Fakat 2. Dünya Savaşı esnasında turizm durma noktasına gelmiş ve dönemin rehberleri işlerini bırakmak zorunda kalmıştır (Değirmencioğlu, 2001).

50'li yıllarda Türkiye'de turizm tekrardan önem kazanmaya başlamıştır. Bu durum sonucunda nitelikli turist rehberi yetiştirmek amacıyla, turizm rehberliği eğitimi veren kurslar düzenlenmesine karar verilmiştir. 1963 senesinde ise rehberlik eğitimi bakanlık bünyesindeki kurslar ile verilmeye başlanmıştır (Değirmencioğlu, 2001).

Günümüzde turizm rehberliği eğitimi, bakanlık kurslarının yanında üniversitelerin iki yıllık ön lisans ve dört yıllık lisans programları ile tezsiz yüksek lisans programları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu durumun yanlış olduğunu belirten bazı görüşler bulunmaktadır. Örneğin Çokişler (2017) rehberlik eğitiminin mevcut durumunu, parçalanmış bir yapıya sahip olması sebebiyle eleştirmektedir. Çokişler (2017) "Turizm Rehberliği Eğitiminde Çeyrek Asırdır Değişmeyen Parçalanmış Yapı Sorunu" isimli araştırmasında mevcut parçalı duruma çözüm olarak rehberlik eğitiminin, yabancı dil bilgisi şart koşulmak kaydıyla, adayların mülakatlara tâbi tutularak tezli yüksek lisans programlarına kabul edilmesi ve rehberlik eğitiminin sadece bu tezli yüksek lisans programları aracılığıyla verilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. Bu sayede dil sorunu olmayan, gerçekten bu mesleği yapmak isteyen ve bilimsel altyapıya sahip rehberler yetiştirilebilecektir. Çokişler (2017) bu önerisiyle mevcut parçalı yapıda yaşanacak olan güç mücadelelerinin de önüne geçileceğini düşünmektedir. Kürkçü (2018) "Rehber Adayları Gözünden Turist Rehberliği Bölümleri Ders Programları ve Uygulamalardaki Yanlılıklar" adlı araştırmasında bir düzene oturtulmadan systemsizce açılan yeni rehberlik programları sebebiyle başta yabancı dil olmak üzere, mesleğin gerektirdiği özelliklerden yoksun mezunların sayısının gittikçe arttığını ifade etmiştir. Kürkçü (2018) araştırmasında müfredatın yeniden değerlendirilmesi, öğrencilerin uzmanlaşmak istedikleri alana dair ders seçebilmelerinin mümkün hale getirilmesi, gereksiz derslerin programlarda bulunmaması ve turist beklentilerine göre hazırlanmış müfredatlar oluşturulması gibi önerilerde bulunmuştur.

Rehberlik eğitiminin önemli bir noktası akademisyenler tarafından sunulacak olan bilimsel katkıdır. Rehberlik mesleğinin gelişimine katkı sunmak, yapılan yanlışları tespit etmek ve akılcı çözüm önerileri getirebilmek için, bilimsel bakış ve yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda görev, asli amacı bilim üretmek olması sebebiyle akademisyenlere düşmektedir. Özsoy ve Çokal (2018) Türkiye'de Turist Rehberliği Alanında Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1989-2018) başlıklı araştırmasında turist rehberliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin sayısının 2015 yılı sonrasında yükselişe geçtiğini saptamıştır. Araştırmacılar bu durumu turist rehberliği alanında lisansüstü eğitim veren programların sayısının artması ve alana dair yabancı literatürde meydana gelen ilerleme ile ilişkilendirmektedir.

Turist rehberleri turizm sektörünün anahtar oyuncusu konumunda olan unsurlarıdır. İlk defa ziyaret edilen bir destinasyona gelen turistler için turun sağlıklı ilerleyebilmesi için bir rehberlik hizmetine ihtiyaç duymaktadır. İyi bir rehberlik eğitimi, verilecek rehberlik hizmetinin kalitesi sebebiyle önem arz eder. Güzel vd. (2012) rehberlerin ülkenin temsilcileri konumunda olması sebebiyle rehberlik eğitiminin önemli bir olgu olduğunu ifade eder. Rehberlik eğitiminin kalite seviyesi ile rehber kalitesi doğru bir orantıya sahiptir. Akademisyenler, bizzat verdikleri dersler ile rehberlik eğitimin doğrudan uygulayıcısı konumundadır. Bunu yanı sıra turist rehberliği alanının bilimsel altyapısını da oluşturan kişilerdir. Akademisyenlerin rehberlik mesleği

alanına sağlayacakları akademik katkı rehberlik eğitiminin kalitesi açısından oldukça önemlidir. Bir akademisyenin turist rehberlerine ne tür roller atfettiği ya da ne tür roller atfedildiğini bilmesi, yetiştireceği rehber adaylarına vereceği eğitimin kalitesi bakımından belirleyici konumdadır. Akademisyenler turist rehberliği mesleğini ne şekilde algılıyorsa, rehberlik eğitime dair getirecekleri öneri ve eleştiriler de o doğrultuda gerçekleşecektir. Bu sebeple bu araştırma turist rehberliği eğitimi ile ilgili hazırlanmış akademik eserlerde, mesleğe atfedilen rollerin tespit ve analiz edilmesi sebebiyle önem taşımaktadır. Bu bağlamda turist rehberliği eğitimine dair yazılmış en eski kaynaktan en güncel kaynağa kadar alanyazın detaylıca taranmıştır. 1992 ve 2020 yılları arasına uzanan zaman diliminde yayınlanmış 23 bildiri, 16 makale, 3 doktora tezi, 6 yüksek lisans tezi ve 1 kitap olmak üzere 49 akademik esere ulaşılmıştır.

## **Turist Rehberliği Kavramı**

Tarihi antik Mısır'a uzanan turist rehberliği mesleği bugünkü haline 2. Dünya Savaşı sonrasında modern turizm kavramının ortaya çıkmasıyla beraber ulaşmıştır (Çokal, 2015). Turistler, gittikleri ülkelerde o ülkeyi tanıyan, kendilerine yardımcı olacak, turu yönetecek, yol gösterecek bir insanın varlığına ihtiyaç duymaktadırlar. Turist rehberliği mesleğinin de bu ihtiyaç doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Turist rehberlerini, en kısa haliyle acentelerin belirlediği çerçevede turları yöneten kişiler olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımın ve rehberlik mesleğinin kapsamını genişletebilmek için rehberlik alanyazınındaki çalışmalara bakmak faydalı olacaktır. Alanyazına baktığımızda Ercenk (1992:1) "turist rehberlerinin tanıtım açısından önemini vurgulamıştır. Polat (2001:2) turist rehberlerinin ülke imajına olan katkısı üzerinde durmuştur. Değirmencioğlu (2001:1) turist rehberinin tanıtım ve bilgilendirme yönlerine değinmiştir. Tetik (2006:16) ise turist rehberliği mesleğini, turistlere karşı ülkeyi bütün özellikleriyle temsil etmektedir." şeklinde tanımlamıştır. Güzel vd (2013:1) turist rehberlerini turizm endüstrisi içerisindeki öncü aktörler olarak tanımlamıştır. Atasoy (1994) turist rehberinin turun başarısı açısından önemine değinirken, Temizkan (2010) ise ülkenin turistik değerlerinin pazarlamasında turist rehberinin önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadelere bakıldığında araştırmacılar tarafından rehberlik mesleğinin tanıtım, ülke imajı, hizmet kalitesi, bilgilendirme ve tur yönetimi gibi fonksiyonlarının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Rehberler araştırmacılar tarafından, gidilen yer hakkında bilgi veren, ülke ve destinasyon tanıtımı yapan, turistlerin güzel vakit geçirmelerini sağlayan, ülke hakkında turistlerde olumlu intiba bırakmakla yükümlü kişiler olarak ifade edilmiştir.

Yabancı kaynakları incelediğimizde Ap & Whong (2000) tarafından turist rehberlerinin bilgileri, iletişim becerileri ve yorumlarıyla turistler için turu gerçek bir deneyim haline getiren kişiler olarak tanımlandığını görüyoruz. Cohen (1985) ise turist rehberinin lider ve arabulucu rollerine vurguda bulunmuştur. Holloway (1981) turist rehberliği mesleğini oldukça geniş bir kapsamda ele alarak turist rehberlerinin aktör, elçi, denge unsuru, katalizör, bilgi aktarıcı, kültür simsarı, yorumcu, arabulucu ve öğretmen olduklarını belirtmiştir.

Günümüze gelirse Taşkın (2021) turist rehberlerinin turistlerle doğrudan iletişim kuran kişi olduğunu ve turistlerin seyahat edilen destinasyonu tekrar ziyaret etme kararında etkili faktörlerden biri olduğunu belirtmiştir. Şahin vd. (2021) ise rehberlerin kültür elçisi olduğunu belirtirken, turist rehberlerinin destinasyon tanıtımında ve turist memnuniyetinde önemli bir unsur olduğunu söylemiştir. Birdir ve Taşbey (2020) rehberlerin turistlerin beklentisinin karşılanması bakımından kritik bir konumda bulunduğunu ve rehberin turistlere karşı acenteyi temsil eden kişi olduğunu belirtmiştir.

Rehberlerin turizm faaliyetleri çerçevesince bir takım rol ve görevleri bulunmaktadır. Bu roller tur öncesi, tur esnası ve tur sonrası süreçleri kapsar. Alanyazına baktığımızda turist rehberlerine atfedilen bazı rol ve görevler ile karşılaşmaktayız.

Kalyoncu ve Yüksek (2017) tarafından turist rehberlerine atfedilen rolleri derledikleri bir tablo hazırlamışlardır. Bu roller Tablo 1’de yer almaktadır.

**Tablo 1:** Turist Rehberlerine Atfedilen Roller

Rol	Araştırmacı
Sürdürülebilirlik Temsilcisi	Weiler and Kim (2011)
Kültürel Miras Aktarıcısı	McGrath (2007)
Propagandacı	Lin, Wang and Chen (2008)
Müşteri Deneyimi Üzerinde Etki yaratma	Randall and Rollins (2009)
Müze Rehberi	Best (2012)
Arabulucu	Salazar (2010)
Kordinatör	Potter (2016)
Hikaye Anlatıcı	McCabe and Foster (2006)
Bütünleştirici	Hu and Wall (2013)
Etki ve İzlenim Yöneticisi	Su, Yang, Badaoui and Cho (2014)
Buluşma Anlayış Empati	Weiler and Black (2015)

**Kaynakça:** Kalyoncu ve Yüksek (2017:3)

Kalyoncu ve Yüksek (2017) tarafından hazırlanan tabloda sürdürülebilirlik temsilcisi, kültürel miras aktarıcısı, propagandacı, müşteri deneyimi üzerinde etki yaratma, müze rehberliği, arabulucu, kordinatör, hikayeci, bütünleştirici, etki ve izlenim yöneticisi, buluşma, anlayış ve empati gibi rol tanımlamaları karşımıza çıkmaktadır. Bu tabloya benzer bir tablo da Zhang & Chow (2004) tarafından hazırlanmıştır.

**Tablo 2:** Turist Rehberlerine Atfedilen Roller

Rol	Araştırmacı
Aktör	Holloway (1981)
Denge Unsuru	Holloway (1981) Schmidt (1979) Fine ve Speer (1982) Pearce (1982)
Bakıcı	Fine ve Speer (1982)
Elçi	Holloway (1981)
Katalizör	Holloway (1981)
Bilgi Aktarıcısı	Holloway (1981) Hughes (1991)
Kültür Sımsarı	Holloway (1981) Katz (1985)
Aracı	Schmidt (1979) Ryan ve Dewar (1995)
Lider	Cohen (1985) Geva ve Goldman (1991)
Yorumcu	Almagador (1985) Holloway (1981) Katz (1985) Ryan Dewar (1995)
Arabulucu	Schmidt (1979) Holloway (1981) Cohen (1985) Katz (1985)

Organizatör	Schuchat (1983) Pearce (1982) Hughes (1991) Schuchat (1983)
Satış Elemanı	Schmidt (1979) Fine ve Speer (1982) Gronroos (1978)
Öğretmen	Manchini (2001) Fine ve Speer (1982) Holloway (1981) Pearce (1982)

**Kaynakça:** Zhang & Chow (2004:3)

Bu tabloda saptanan roller aktör, bakıcı, yorumcu, arabulucu, organizatör, denge unsuru, elçi, katalizör, bilgi aktarıcı, kültür simsarı, aracı, lider, satış elemanı ve öğretmendir. Buradan anlamaktayız ki turizm rehberleri pek çok sıfat ve tanımlamaya tabi tutulmakta olan ve kapsamı geniş bir meslektir.

## Yöntem

Araştırmanın amacı, rehberlik eğitime yönelik yayınlanmış akademik eserlerde, mesleğe atfedilen rol tanımlarının tespit ve analizini yapmaktır. İyi bir rehberlik rehberlik hizmeti, turun başarıyla sonuçlanması ve turistin turdan memnun bir şekilde ayrılması açısından hayati bir rol oynamaktadır. İyi bir rehberlik hizmeti için iyi bir rehberlik eğitime gerek duyulmaktadır. Akademisyenlerin, rehberlik eğitimini bizzat veren ve rehberlik alanının bilimsel altyapısını oluşturan kişiler olması sebebiyle, rehberlik eğitiminde kilit unsurlardır. Bu bağlamda akademisyenlerin turizm rehberliği alanına dair sağlayacakları bilimsel katkı, rehberlik eğitiminin kalitesi açısından oldukça önemlidir. Bir akademisyenin turist rehberlerine ne tür roller atfettiği, yetiştireceği rehber adaylarına vereceği eğitimin niteliğini açısından belirleyici konumdadır. Bu sebeple araştırmada rehberlik eğitimi ile ilgili akademik eserler ve akademisyenlerin bu eserlerde turist rehberliği mesleğine yönelik atfettiği roller incelenmektedir. Bu amaç neticesinde araştırmaya dahil olan akademik eserlerin düzenli ve detaylı incelenmesi gerekmektedir. Bu yüzden bu araştırmada araştırma metodu olarak nitel bir araştırma metodu olan döküman analizi metodu tercih edilmiştir. Çünkü doküman analizi metodu her türlü belgenin sistematik ve etraflıca incelendiği bir araştırma metodudur (Kıral, 2020). Bu metod sayesinde araştırma çerçevesince incelenen bütün makale, tez, kitap ve bildirilerin içeriği detaylıca incelenip, analiz edilebilecektir.

Araştırma sadece Türkiye'deki alanyazın ile ilgilenmektedir. Yurtdışı menşeli çalışmalar araştırmaya dahil edilmemiş, sadece ulusal alanyazın incelenmiştir. Rehberlik mesleğine yönelik bir rol ve görev tanımlaması içermeyen ve doğrudan araştırmanın konusuna odaklanmayan çalışmalar, araştırmanın ilgilendiği hususa herhangi bir katkı sunacak durumda olmaması sebebiyle araştırma dışı bırakılmıştır. Bildiri kitapları, yayınevlerinin internet siteleri, Academia, Google Scholar, Ulusal Tez Merkezi ve arama motorlarında yapılan detaylı aramalar sonucunda turist rehberliği eğitimi üzerine hazırlanmış tez, makale, kitap ve bildirilerden oluşan tam 49 akademik eser tespit edilmiştir. Bu eserler 23 bildiri, 16 makale, 3 doktora tezi, 6 yüksek lisans ve kitaptan tezinden oluşmaktadır. Bu çalışmalar, bulgular kısmında tablo halinde belirtilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda tespit edilen eserlerde araştırmacıların rehberliğe atfettikleri rolleri belirten ifadelerinden oluşan bir tablo daha meydana getirilmiş, daha sonra bu tablodaki ifadeler üzerinden rol tanımları yapılarak ve bu tanımları içeren ek bir tablo daha hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular etraflıca incelenmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur.

## Bulgular

Araştırma bünyesinde makale, bildiri, kitap ve tezlerden oluşan toplam 49 akademik eser incelenmiştir. Bu eserler aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

**Tablo 3:** Ulusal Alanyazında Rehberlik Eğitimine Dair Hazırlanmış Akademik Eserler

Yazar	Araştırma Adı	Tür
Akme (1992)	Turist Rehberliğinde Üniversite Eğitimi	Bildiri
Genç (1992)	Rehberlik Eğitimine Eleştirel Bir Yaklaşım	Bildiri
Atasoy (1994)	Türkiye'de Tur Yöneticisi ve Turist Rehberlerinin Eğitimi	Makale
Yıldız vd. (1997)	Turist Rehberliği Öğretiminde Yeni Bir Model: Nevşehir Turist Rehberliği Bölümü Programı ve Değerlendirilmesi	Bildiri
Öztaş (1997)	Meslek Yüksekokulları Rehberlik Ders Programlarının Bölgesel Rehberlik Açısından Değerlendirilmesi ve Selçuk Üniversitesi Kazım Karabekir ve Taşucu Myo'ları Rehberlik Programlarına Analitik Yaklaşım	Bildiri
Türksoy ve Yürük (1997)	İki Yıllık Meslek Yüksekokullarında Rehberlik Programları ve Ege Üniversitesi, Çeşme Meslek Yüksekokulu Örneği	Bildiri
Değirmencioğlu (1998)	Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimine Bir Yaklaşım	Doktora Tezi
Değirmencioğlu (2001)	Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma	Makale
Ahipaşaoğlu (2002)	Türkiye'de Turist Rehberliği Eğitiminin Rehber Gereksinimine Uygun Olarak Planlanması	Bildiri
Gündüz (2002)	Turist Rehberliği Eğitimi ve Üniversitelerle Turizm Bakanlığı Arasındaki Koordinasyona Yönelik Bir Model Önerisi	Bildiri
Karaçal ve Demirtaş (2002)	4702 Sayılı Yasa Uygulamalarının Turizm Rehberliği Eğitimine Etkisi	Bildiri
Kuşluvan ve Çeşmeci (2002)	Türkiye'de Turist Rehberliği Eğitiminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması	Bildiri
Yenen (2002)	Turist Rehberliği Eğitiminde, Niteliksel ve Niceliksel Planlamada Turizm Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu ve Meslek Kuruluşları Arasındaki İşbirliğinin Önemi	Bildiri
Yıldız ve Demirel (2008)	Türkiye'de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi Bağlamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurs Programının İncelenmesi	Bildiri
Hacıoğlu (2008)	Türkiye'de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimine Yeni Bir Yaklaşım	Bildiri
Duman ve Milyıl (2008)	Akademik Görüş: "Turist Rehberliği ve Eğitimi	Makale
Temizkan (2010)	Profesyonel Turist Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolü Ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Pazarlama Açısından İçerik Analizi	Doktora Tezi
Çakır (2010)	Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Biçimi ve Mesleki Eğitim Süreleri ile İş Tatminleri Arasındaki İlişki	Yüksek Lisans Tezi
Korkmaz vd. (2011)	Profesyonel Turizm Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolü ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Pazarlama Açısından	Makale

	İçerik Analizi	
Yılmaz (2011)	Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğe Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma	Makale
Gül (2012)	Türkiye'deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi	Yüksek Lisan Tezi
Güzel vd. (2012)	Turizm Aktörü Olarak Profesyonel Turist Rehberlerinin Türkiye'deki Rehberlik Eğitim Sistemine Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Odak Grup Çalışması	Bildiri
Çalık ve Tahmaz (2012)	Uzaktan Eğitimde Bir Model Önerisi: Turist Rehberliği Eğitimi	Bildiri
Erdem ve Titiz (2012)	Turist Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Rehberlik Tatbikat Gezisi Algıları: Balıkesir Üniversitesi TİOYO Örneği	Bildiri
Karaman vd. (2012)	Turizm Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Rehberlik Eğitimine Yönelik Düşüncelerinin Belirlenmesi Üzerine bir Araştırma	Bildiri
Türker vd. (2012)	Turizm Aktörü Olarak Profesyonel turist Rehberlerinin Türkiye'deki Rehberlik Eğitim Sistemine Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Odak Grup Çalışması	Bildiri
Yenipınar ve Kirişçi (2013)	Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi	Makale
Çokışler ve Öter (2014)	Türkiye'de Turist Rehberliği Eğitimi Veren Eğitim Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma	Bildiri
Hacıoğlu ve Demirbulat (2014)	Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitiminin İlgili Mevzuat Çerçevesinde Kavramsal Analizi	Bildiri
Güven ve Ceylan (2014)	Lisans ve Ön Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Okullardaki Müfredatların Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliğine Uygunluğunun İncelenmesi	Bildiri
Eker (2015)	Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği	Yüksek Lisans Tezi
Arslantürk vd. (2016)	Turist Rehberliği Eğitiminde Güncel Durum ve Kavram Karmaşası	Bildiri
Eker ve Zengin (2016)	Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma	Makale
Gökçe (2016)	Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Verilen Üniversitelerde Sanat Tarihi Eğitiminin Mesleki Turizm Eğitimindeki Yerine Yönelik Bir Değerlendirme	Yüksek Lisans Tezi
Kürkçü (2016)	Turist Rehberliği Eğitimi Konusunda Değerlendirmeler	Bildiri
Eker ve Zengin (2016)	Turizm Rehberliği Eğitimi Müfredatlarının Uygulama Yeterliliğinin Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla İrdelenmesi	Makale
Çokışler (2017)	Turizm Rehberliği Eğitiminde Çeyrek Asırdır Değişmeyen Parçalanmış Yapı Sorunu	Bildiri
Deveci ve Amankuy (2017)	Uluslararası Skal ödülü "turizm eğitim oscarı" almış turizm rehberliği eğitimi	Makale

	veren yükseköğretim kurumlarının hizmet kalitesi ölçümü: turizm rehberliği öğrencileri üzerine bir araştırma	
Cansu (2018)	Profesyonel Turist Rehberlerinin Eğitim-Öğretim Dönemlerinde Aldıkları Yabancı Dil Eğitiminin Mesleki Açından Yeterliliği	Yüksek Lisans Tezi
İşçeli ve Kılıç (2018)	Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Fakültelerin Müfredatlarının İncelenmesi	Makale
Temizkan ve Ergün (2018)	Türkiye’de Turist Rehberliği Öğretiminin Değerlendirilmesi	Makale
Eker vd. (2019)	Turist Rehberliği Eğitimi	Kitap
Güzel vd. (2019)	Turist Rehberi Adaylarının 2019 Yılı Eğitim Uygulama Gezisine Yönelik Algıları: Nitel Bir Araştırma	Makale
Sezerel ve Özoğul (2019)	Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı	Makale
Tanrısever vd. (2019)	Dünya’da Turist Rehberliği Eğitimi	Makale
Taş (2019)	Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitiminde Mesleki İngilizce Dersine Yönelik Bir Değerlendirme	Yüksek Lisans Tezi
Timur (2019)	Turist Rehberliği Eğitiminde Memnuniyet, Mesleki Yeterlilik ve Mesleği İcra Niyeti İlişkileri Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Doktora Tezi
Yağcı vd (2019)	Turist Rehberliği Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Kavramına Bakış Açılıarı	Makale
Cansu ve Tanrısever (2020)	Turist Rehberlerinin Yabancı Dil Eğitimleri Üzerine Bir Araştırma	Makale

Bu eserlerde rehberlik mesleğine atfedilen rolleri belirten ifadeler tespit edilerek aşağıda bulunan tabloda bir araya getirilmiştir.

**Tablo 4:** İlgili Alanyazında Rehberlik Mesleğine Atfedilen Rollere İlişkin İfadeler

Araştırma	İfade
Akmel (1992)	<i>İlk ziyaretlerde, Türkiye ve Türklerle ilgili izlenimde, oluşacak imajda rehberin etkisi oldukça büyüktür. Her zaman için, turistlerin memnun ayrılmasında en etkili faktörlerden biri, turist rehberinin bilgisi, becerisi, tutum ve davranışlarıdır.</i>
Genç (1992)	<i>Ardından, bu ülkenin-örneğin-bir Arap ülkesi olmadığını anlatır ve doğru bilgileri anlatır. Nedir anlattıkları? Başta, bu ülkenin coğrafi konumudur. Ardından tarihsel geçmiştir. Coğrafyasıdır sonra. Bitki örtüsüdür; dağları, akarsuları, ormanları, gölleri, denizleridir. Hatta yeraltı zenginlikleridir, iklim koşullarıdır.</i>
Atasoy (1994)	<i>Bir turun başarısı ve başarısızlığını belirlemede en önemli unsur ise tur yöneticisi veya tur rehberi adını alan kişi veya görevlinin etkinliğidir.</i>
Yıldız vd. (1997)	<i>Turist rehberi turistlerin seyahatleri süresinde, turistlerle iletişim kuran, turistlerin seyahatinin başlangıcından bitişine kadar olan seyahat organizasyonunu kolaylaştıran, ziyaret edilen mahalli tüm yönleriyle turistlere tanıtan, turistlerin turizm mahallinde hoş vakit geçirmesini sağlayan, olağandışı durumlarda turistlere yardımcı olan ve turistlerin seyahati sürecinde haklarını koruyan kimsedir.</i>
Öztaş (1997)	<i>Çünkü rehber, ülkeye gelen turistlere ülkemizin tanıtımını yapan ve bilgi aktarımı fonksiyonunu üstlenen sektör içindeki en önemli elemanlarıdır</i>
Türksoy ve	<i>Çünkü ilköğretilerden günümüze kadar uzanan geniş bir perspektif içerisinde önemli bir yer tutan kültürel varlıklarımızın tanıtımı konusunda doğru ve ayrıntılı bilgilerle</i>



Yürük (1997)	<i>donatılmış rehberlerin yetiştirilmesi ve bir mesleki formasyonun kazandırılması ancak konunun uzmanları tarafından verilecek sistemli bir üniversite eğitimi ile mümkündür.</i>
Değirmencioğlu (1998)	<i>Özellikle ilk kez ülkeye gelen bir grup, ülke hakkında genel izlenimlere onun(rehber) şahsında ulaşacaktır. İçerisine yeni girdiği bu toplumu daha çok rehberin bırakacağı imajla özdeşleştirecektir.</i>
Değirmencioğlu (2001)	<i>Tüm bu tanımlardan anlaşılmaktadır ki, turizm rehberi, bir ülkenin turizm ürününün doğrudan tanıtımını yapan ve konukları bilgilendiren kişidir.</i> <i>Ülkeyi ziyarete gelen turist grupları ilk kez ziyaret ettikleri bir ülke hakkındaki genel izlenimleri, kendilerine eşlik edecek olan rehberin şahsında bütünleşmekte, ülkede yaşayan toplumun imajı ile özdeşleşmektedir.</i>
Ahipaşaoğlu (2002)	<i>Profesyonel turist rehberliği; Türkiye gibi çok kültürlü ve uluslararası imaj sorunu olan ülkelerde stratejik öneme sahip bir meslektir.</i> <i>Halbuki ülkemizin tanıtımında birinci derece önemli olan kişiler olan rehberlerin, diğer mesleklerin aksine sayısal olarak çoğalmaları; niteliklerinin yükselmesine değil, düşmesine neden olmaktadır.</i>
Gündüz (2002)	<i>Bir ülkeyi ziyaret eden turistlerin büyük çoğunluğu, yalnızca doğal güzelliklerle bezenmiş bir turistik tesiste kalmak ve tatiline güneş-deniz ve kum olarak geçirmek istememektedir. Turiste, istemlerine uygun çeşitliliğin sunulmasında, onlarla birebir ilişki kuran, yönlendiren ve sorunların çözümünde yardımcı olan kişilere duyulan gereksinim oldukça önemlidir. İşte bütün bu sebeplerden dolayı Turist Rehberleri, Türkiye'yi, doğası ve tarihsel zenginlikleri ile birlikte turistlere en iyi biçimde tanıtmak ve sevdirmenin, yanı sıra Türkiye'nin iç ve dış siyasetinden sosyal ve etnik yapısına kadar çok değişik yönlerini, zenginliklerini de doğru bir şekilde anlatmak ve görsel kılmak gibi çok önemli görevler üstlenmişlerdir.</i>
Karaçal ve Demirtaş (2002)	<i>Özellikle organize turlarla ülkemize gelen bir turist en uzun süre beraber olduğu ve en çok etkilendiği kişi turist rehberidir. Turisti havaalanında karşılayan ve gezi bitiminde uğurlayan da turist rehberidir. Genellikle ilk izlenim(Ülkeye dair) son kanaati oluşturur.</i>
Kuşluvan ve Çeşmeci (2002)	<i>Turist rehberleri, ziyaretçilerin tur organizasyonundan ve seyahat deneyimlerinden memnun kalması, Türkiye ve Türk imajının oluşturulup tanıtılması konusunda son derece önemli ve belirleyici rol oynamaktadır.</i>
Yenen (2002)	<i>Turist rehberi, turistin gezisi boyunca en yakın olduğu kişilerden biri olarak hizmet sunmaktadır. Yönetmelikte kısaca, "onlara gezileri süresince yardımcı olacak" şeklinde dile getirilen bu özellik, rehber, turistin gezi boyunca karşılaştığı her türlü sorunu çözümlenme görevi yüklemektedir. Ancak, bu bakımdan turist rehberinin görevi, sorun çözümlenmeyle sınırlı kalmamakta; doğan sorunların çözümlenmediği hallerde bu durumun hizmet bölümüne verdiği zararı en aza indirmek ve sorunların tespit edilerek hizmet geliştirmesi ve düzeltilmesi için çaba göstermek de turist rehberinin görevi haline gelmektedir.</i> <i>Ülkeye olumlu ve olumsuz bir bakış açısıyla gelmektedir(Turistler).Turist rehberine düşense, olumlu bakış açısını ve ön yargıları güçlendirmek, olumsuzları ise değiştirmek ve olumluya çevirmektir.</i> <i>Turist rehberi, ülkenin coğrafyasını, tarihini, kültürünü, sosyal özelliklerini bilmek zorundadır, çünkü ülkeyi tanıtacaktır.</i>
Yıldız ve Demirel (2008)	<i>Bu seyahatlerde gittikleri ülkede (turistlerin) ilk gördükleri kişi rehberdir. Gittikleri ülke hakkında ilk izlenimleri rehberler tarafından oluşturur.</i> <i>Onun(turist rehberi) şahsında yabancı konuklar gezdikleri ülke insanı hakkında fikir ve izlenim sahibi olurlar.</i>
Hacıoğlu (2008)	<i>Turist rehberleri; sahip olduğu bilgi ve becerileriyle makro bazda ülkenin, ülke insanının; mikro bazda bölgenin ve yörenin tanıtımında ve turistlerin seyahat memnun kalmalarında stratejik bir öneme sahiptir.</i>

Duman ve Milyıl (2008)	<i>Turistler ülkeye olumlu ve olumsuz bir bakış açısı ile gelmektedir. Turist rehberine düşense, olumlu bakış açısını güçlendirmek, olumsuzları ise değiştirmek ve olumluya çevirmektir.</i>
Temizkan (2010)	<i>Turist rehberi, seyahat acentesinin müşterilerle en yakın ilişkide bulunan çalışanı olarak temsil ettiği işletmenin, destinasyonun ve ülkenin diğer ürünlerinin pazarlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.</i>
Çakır (2010)	<i>Bir program düzenlenişi bakımından, turistlerin gereksinimlerine cevap vermiyorsa, rehber uygulama ve yürütme görevindeki başarısıyla, aksamaları azaltabilir. Bu yüzden programların düzenlenmesi kadar yürütülmesi de önemlidir. Bu önemli görevi, bütünüyle, turist rehberi yüklenir.</i>
Korkmaz vd. (2011)	<i>Turist rehberleri, pazarlama karması unsurlarının içinde yer alır ve turizm pazarlamasında önemli rol oynar.</i>  <i>Rehberin çeşitli konularda yöneltilecek sorulara vereceği yanıtlar, göstereceği performans, yalnızca adına hizmet verdiği seyahat acentesinin değil, aynı zamanda ülkenin imajına da olumlu veya olumsuz bir katkıda bulunabilir. Ülkeyi ziyarete gelen turist gruplarının bu ülkeyi temsilen ilk gördükleri kişi, rehber olmaktadır ve bu birlikelik gezi boyunca devam etmektedir. Özellikle ilk kez ziyaret ettikleri bir ülke hakkındaki genel izlenimleri, kendilerine eşlik edecek olan rehberin şahsında bütünlükte, ülkede yaşayan toplumun imajı ile özdeşleşmektedir.</i>  <i>Turizm endüstrisinin başarısı büyük oranda turizm mahalindeki P.T.R.nin performansına bağlıdır.</i>
Yılmaz (2011)	<i>Bir rehberin sahip olması gereken özelliklerin başında çeşitli konularda bilgi düzeylerinin yeterli olması gelmektedir. Bunlar; yabancı dil bilgisi, genel kültür bilgisi, diğer kültürler hakkında bilgi, yöre hakkında bilgi, ilkyardım bilgisidir.</i>
Çalık ve Tahmaz (2012)	<i>Rehberler en önemli turizm elçilerindedir. Turist rehberleri, ziyaretçilere seyahatleri sürecinde eşlik ederek onların seyahat organizasyonunu kolaylaştırır, ziyaretçilerinin seyahatlerinin mümkün olduğunca sorunsuz ve zevkli geçmesini sağlar ve gezilip görülen yerlerle ilgili doğru bilgiler verir. Turist rehberleri bu rolleri yerine getirirken bir taraftan ziyaretçilerin seyahat ve gezi deneyimlerinden memnuniyet veya memnuniyetsizlik düzeyini belirlerken diğer taraftan hem verdikleri bilgilerle, hem de bilgi, beceri, tutum ve davranışları ile bir model oluşturarak Türkiye ve Türk imajını yansıtmaktadır.</i>
Erdem ve Etiz (2012)	<i>Türkiye gerek tarihi ve doğal güzellikleri gerekse kültürel özellikleri açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu değerlerin yerli ve yabancı turistte etkin bir şekilde tanıtılmasında profesyonel turist rehberleri anahtar bir rol üstlenmektedir.</i>
Gül (2012)	<i>Turist rehberleri bir ülkeye gelen ziyaretçilerin ilk karşılaştıkları kimse olması, bu bağlamda da ülke ve ülke insanı hakkında ilk fikir ve izlenim edinilen kişiler olmaları, rehberlerin davranışları, konuşmaları, yargıları ve açıklamaları resmen olmasa bile ülke turizmi için fiilen bağlayıcıdır.</i>
Güzel vd. (2012)	<i>Profesyonel turist rehberleri, bilgi, beceri ve tutumları ile tur deneyimlerinin kalitesini etkilerken, bir diğer taraftan da Türkiye'yi temsil etmektedirler.</i>
Karaman vd. (2012)	<i>Dolayısıyla bilgisi, becerisi, kültürü, tutum ve davranışları ile ülkeleri temsil edecek ve doğru tanıtacak, ziyaretçilerin memnun ve olumlu izlenimlerle memleketlerine geri dönmelerini sağlayacak nitelikli turist rehberinin seçimi, eğitilmesi hassas ve ciddi bir biçimde ele alınması gereken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.</i>  <i>Turist rehberliği, bir ülkenin tanıtımında en önemli kaynaklardan ve araçlardan biridir.</i>
Türker vd. (2012)	<i>Profesyonel turist rehberleri, bilgi, beceri ve tutumları ile tur deneyimlerinin kalitesini etkilerken, bir diğer taraftan da Türkiye'yi temsil etmektedirler. Bu önemli misyonları doğrultusunda nitelikli kişilerin seçilmesi ve eğitilmesi önemli bir durum halini almaktadır</i>
Yenipınar ve	<i>Turist rehberleri turistin ilk karşılaştığı ve ülke hakkındaki ilk izlenimleri aldığı turizm</i>

Kirişçi (2013)	<i>profesyonelleridir. Turist rehberlerinin ülkeyi ve destinasyonu iyi tanıtması ve ziyaretçilerin tatil memnuniyetini, destinasyon sadakatini olumlu etkimektedir.</i>
Çokişler ve Öter (2014)	<i>Tur rehberinin rolü yine geçmişteki gibi kolaylaştırma/konfor üretme, anlam katma, eğlendirme ve bilgilendirme ekseninde devam etmektedir. Ancak; bilgilendirme işlevinde yeni bir durum oluşmuştur. Artık bilgi, her an hemen herkes tarafından ulaşılabilen ve gittikçe ucuzlayan bir varlığa dönüşmüştür.</i>
Hacıoğlu ve Demirbulat (2014)	<i>Rehberlerin ülkelerini yabancılara karşı, kendi kişilikleriyle temsil etmelerinden dolayı turizm sektöründe çok önemli görevleri, katkıları ve aynı oranda da sorumlulukları vardır</i>
Güven ve Ceylan (2014)	<i>Turist rehberleri, turistler ile onların hiç tanıdık olmadıkları yer arasında birer arabulucu rolü üstlenmektedirler.(arabulucu) Turistlerin gittikleri bölge hakkında olumlu birer izlenime sahip olmaları ve turun grup açısından başarılı geçmesi turist rehberlerinin performansına bağlıdır.</i>
Eker (2015)	<i>Bu bağlamda profesyonel turist rehberlerinin eğitimi üzerine durulması gerekmektedir. Zira işinin ehli bir rehber eşlik ettikleri misafirleri son derece memnun bir şekilde uğurlarken, henüz tam olarak yetişememiş, mesleğinde nispeten başarısız bir rehberin hataları, çok daha olumsuz yansımalara sebep olabilir.</i>
Arslantürk vd. (2016)	<i>Turizm için yapılacak her hamlenin çok önemli olduğu bu dönemde, ülkemize gelen birçok turistin ülkemizde ilk karşılaştığı kişiler olan turist rehberleri, ülke imaj algısı açısından büyük önem teşkil etmektedir.</i>
Eker ve Zengin (2016)	<i>Turist rehberlerin iyi bir eğitim almış olması, mesleğini sevmesi, kendini geliştirmiş ve mesleğinde ehil olması turistlere daha iyi hizmet sunmasını kolaylaştıracaktır. Ülkelerinin kültür elçileri olarak profesyonel turist rehberlerinin eğitimine büyük önem verilmesi gerekmektedir.</i>
Gökçe (2016)	<i>Turizm rehberleri destinasyon ile ziyaretçiler arasında etkileşim oluşmasını sağlayan önemli bir arabirimdir. Aslında turizm rehberleri, destinasyon tarafından sunulan turların etkileyici ve memnun edici bir şekilde gerçekleştirilmesiyle sorumlu olan ön cephe çalışanlarıdır.</i>
Kürkçü (2016)	<i>Türkiye'nin turizm alanında dünya sıralamasındaki yeri bellidir. Bundan sonra amaç gelen turist sayısını arttırmak değil kaliteyi yükseltmek, ucuz ülke imajını değiştirmek ve katma değeri yüksek turizme yönelmek olmalıdır. Bu anlayış içerisinde rehberlere büyük sorumluluklar düşmektedir.</i>
Eker ve Zengin (2016)	<i>Ülkesini en iyi şekilde tanıtmayı, sevdirmeyi, ülkesi hakkında olumlu imaj oluşturmayı, var ise olumsuz imajı ortadan kaldırmayı, ziyaretçilerin ülkelerini tekrar ziyaret etme isteği oluşturmayı, bir yandan misafirlerini eğlendirmeyi diğer yandan onları bilgilendirmeyi amaç edinen rehberler, ülkenin adeta yüzüdür.</i>
Çokişler (2017)	<i>Rehberlerin eğitimi, çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak, bilgiye ulaşmayı ve onu kullanmayı öğretmek üzerine oturtulmalıdır.</i>
Deveci ve Amankuy (2017)	<i>Turizm faaliyetlerinin hedefine ulaşmasında, turizm personelinin eğitimi, dolayısıyla turizm rehberliği eğitimi en önemli faktörlerden biridir. Turist rehberlerinin tanıtacağı ülke, bölge, yöre, tarihi eserler ve değerler hakkında yeterli bilgiye sahip olması bir gereklilik hatta bir zorunluluktur.</i>
Cansu (2018)	<i>Turistler ise yalnızca ziyaret ettikleri ülkelerde alışveriş yapmanın haricinde o ülkenin kültürlerini kendi kültürleri ile birleştirerek, farklı tat, olgu ve deneyimler ile ziyaret ettikleri ülkeden memnuniyet veya olumsuz bir düşünce ile ayrılabilirler. Bu nedenle, turist rehberleri ülkelerini çok iyi bilmeleri, ülkenin kültürel, politik veya gerçeklerini çok iyi deneyimlemiş olmaları ve sorumlu oldukları turistlere en iyi şekilde yansımaları gerekmektedir.</i>
İşçeli ve Kılıç	<i>Özellikle de ülkenin ve destinasyonların tanıtımını yapan ve dolayısıyla da turistlerin</i>

(2018)	<i>kafasında bir ülke imajının oluşmasında etkili olan turist rehberlerinin rolü çok büyüktür.</i>
Temizkan ve Ergün (2018)	<i>Turist rehberleri, ülkeye gelen turistlerin ilk gördükleri kişi konumundadırlar. Onların performansı hem gezinin ve varış yerinin tanıtımını sağlarken hem de ülkenin genel imajına etki etmektedir. Bu bağlamda turist rehberleri bir ülkenin turizmde en ön safta yer alan kişilerdir.</i>
Eker vd. (2019)	<i>Turistlerin gözünde bir rehber; seyahat ettiği ülkeyi temsil eden kişi, model ve hatta bir büyükelçidir.</i>
Güzel vd. (2019)	<i>Turist rehberleri, ülkenin tanıtımından destinasyonun ekonomik sürdürülebilirliğine kadar önemli konularda kritik görevler üstlenmektedir.</i>
Sezerel ve Özoğul (2019)	<i>Sözgelimi; turist rehberlerinin liderlik, davranış esnekliği, sabır ve anlayış, mizah kabiliyeti, kararlılık, fiziksel görünüm ve mesleki etik gibi özelliklerin (Eker ve Zengin, 2016) yanı sıra temsilcilik özelliğine sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu durum; turist rehberlerinin farklı alanlarda sahip oldukları bilgileri ilişkilendirmesini, analitik ve yaratıcı becerilerini eşgüdümlü olarak kullanmasını zorunlu kılmaktadır.</i>
Tanrısever vd. (2019)	<i>Çünkü turizm sektörünün iyi bir kimlik kazanmasına ve imaj sahibi olmasına turist rehberlerinin büyük katkı sağladığı bilmektedir</i>
Taş (2019)	<i>Bu yüzden turizm rehberlerinin, mesleki bilgisi, tecrübesi, yabancı dil bilgisi, tutum ve davranışları ile turistlerde yarattığı olumlu imaj sayesinde yaşadığı kültürü ve insanı temsil etmesi çok önemlidir. Çünkü her mutlu ayrılan turist ülkesine döndüğünde yaşadıklarını çevresindeki diğer insanlara anlatacak ve o insanların da Türkiye'yi ziyaret etmelerine sebep olacaktır.</i>
Timur (2019)	<i>Bu durumda turist rehberlerinin, turizm sektörünün tam kalbinde yer almakta, tüm paydaşların birbiriyle iletişimini sağlamakta ve turizm etkinliklerinin başarı ve başarısızlığında en önemli rolü oynamakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.</i>
Yağcı vd. (2019)	<i>Turist rehberleri, gruplar veya kişilere seyahat acentesi faaliyeti niteliği dışında, seçmiş oldukları dili kullanarak ülkenin, kültürünü, turizm, sosyal, çevre ve doğa ile benzeri değerlerini tanıtıp gezdiren kişilerdir.</i>
Cansu ve Tanrısever (2020)	<i>Turist rehberleri, ülkelerine gelen turistlerle ilk karşılaşan ve onların beklentilerini gerçekleştirip, kaliteli tatil deneyimleri ile memnun olmasını sağlayan kişilerdir. Ayrıca ülkelerinin yerel kültürlerine ve doğal çevrenin sürdürülebilirliğine zarar vermeden turistlerin ihtiyaçlarına yardımcı olmaktadır</i>

Yukarıdaki bu tabloda bulunan ifadelerde rehberlik mesleğine atfedilen rollerden oluşan yeni bir tablo hazırlanmıştır. Bu rol tanımlamaları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

**Tablo 5:** Tablo 4'te Yer Verilen İfadeler Üzerinden Tanımlanan Turist Rehberliği Rollerini

Araştırmacı	Rol
Akmel (1992)	Ülke İmajına Katkı Sağlama / Turistlerin Beklentisini Karşılaman
Genç (1992)	Ön Yargı Kırıcı / Bilgi Aktarıcısı / Tanıtıcı
Atasoy (1994)	Yönetici
Yıldız vd. (1997)	Arabulucu / Tanıtıcı/Eğlendirici
Öztaş (1997)	Tanıtıcı / Bilgi Aktarıcısı
Türksoy ve Yürik (1997)	Tanıtıcı

Değirmencioğlu (1998)	İlk İzlenimi Oluşturma
Değirmencioğlu (2001)	Tanıtıcı / İlk İzlenimi Oluşturma
Ahipaşaoğlu (2002)	Ülke İmajına Katkı Sağlama / Ön Yargı Kırıcı
Gündüz (2002)	Problem Çözücü / Tanıtıcı
Karaçal ve Demirtaş (2002)	İlk İzlenimi Oluşturma
Kuşluvan ve Çeşmeci (2002)	Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma / Ülke İmajına Katkı Sağlama
Yenen (2002)	Problem Çözücü / Telafi Edici / Ön yargı kırıcı / Tanıtıcı
Hacıoğlu (2008)	Tanıtıcı / Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma
Yıldız ve Demirel (2008)	İlk İzlenimi Oluşturma / Ülke İmajına Katkı Sağlama
Duman ve Mill (2008)	Ön Yargı Kırıcı
Temizkan (2010)	Pazarlamacı
Çakır (2010)	Problem Çözücü
Korkmaz vd. (2011)	Pazarlamacı / İlk İzlenimi Oluşturma / Ülke İmajına Katkı Sağlama /Turu Başarıya Ulaştırma
Yılmaz (2011)	Bilgi Aktarıcısı
Gül (2012)	İlk İzlenimi Oluşturma
Gül vd. (2012)	Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma / Temsilci
Çalık ve Tahmaz (2012)	Arabulucu / Ülke İmajına Katkı Sağlama / Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma
Erdem ve Etiz (2012)	Tanıtıcı
Karaman vd. (2012)	Tanıtıcı/Ülke İmajına Katkı Sağlama
Türker vd. (2012)	Kalite Yükseltici/Temsilci
Yenipınar ve Kirişçi (2013)	Destinasyona Bağlılık Oluşturma
Çokişler ve Öter (2014)	Tura Anlam Katma/Eğlendirici
Hacıoğlu ve Demirbulat (2014)	Temsilci
Güven ve Ceylan (2014)	Arabulucu
Eker (2015)	Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma
Arslantürk vd. (2016)	Ülke İmajına Katkı Sağlama
Eker ve Zengin (2016)	Kültür Elçisi
Gökçe (2016)	Arabulucu / Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma
Kürkçü (2016)	Kalite Yükseltici
Eker ve Zengin (2016)	Ülke İmajına Katkı Sağlama/Eğlendirici / Bilgi Aktarıcısı
Çokişler (2017)	Bilgiyi Doğru Kullanma

Deveci ve Umankuy (2017)	Turu Başarıya Ulaştırma / Tanıtıcı
Cansu (2018)	Kültür Elçisi
İşçeli ve Kılıç (2018)	Ülke İmajına Katkı Sağlama / Tanıtıcı
Temizkan ve Ergün (2018)	Tanıtıcı/Ülke İmajına Katkı Sağlama
Eker vd. (2019)	Temsilci
Güzel vd. (2019)	Tanıtıcı / Destinasyon Ekonomisine Katkı Sağlama
Sezerel ve Özoğul (2019)	Temsilci
Tanrısever vd. (2019)	Ülke İmajına Katkı Sağlama
Taş (2019)	Ülke İmajına Katkı Sağlama
Timur (2019)	Turu Başarıya Ulaştırma
Yağcı vd. (2019)	Tanıtıcı
Cansu ve Tanrısever (2020)	Turistlerin Beklentisini Karşılamanın / Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma

Yukarıda hazırlanmış olan tabloda, “Ülke İmajına Katkı Sağlama,” “Yönetici,” “Arabulucu,” “Tanıtıcı,” “Eğlendirici,” “Bilgi Aktarıcısı,” “Bilgiyi Doğru Kullanma,” “İlk İzlenimi Oluşturma,” “Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma,” “Ön Yargı Kırıcı,” “Problem Çözücü,” “Telafi Edici,” “Kültür Elçisi,” “Pazarlamacı,” “Kalite Yükseltici,” “Temsilci,” “Destinasyona Bağlılık Oluşturma,” “Tura Anlam Katma,” “Turu Başarıya Ulaştırma,” “Destinasyon Ekonomisine Katkı Sağlama,” “Turistin Beklentisini Karşılama” olmak üzere 21 rol tanımı bulunmaktadır. Tabloda en çok ifade edilen rol, tanıtıcı rolüdür. Bulgularda tam 15 kez rehberlerin tanıtıcı rolüne vurgu yapılmıştır. Tanıtıcı rolünden sonra ise Ülke İmajına Katkı Sağlama rolü gelmektedir. Araştırmacılar Ülke İmajına Katkı Sağlama rolüne tam 12 kez atıfta bulunmuştur. Yine araştırmacılar bu roller arasından en az “Destinasyona Bağlılık Oluşturma” rolüne vurgu yapmışlardır. Bu role sadece bir kez rastlanılmıştır.

## Sonuç ve Tartışma

Turist rehberleri turizm sektörünün önemli unsurlarındandır. Daha önce gitmediği bir destinasyona giden turistler, seyahati esnasında bir rehberlik hizmetine ihtiyaç duymaktadır. Kaliteli rehberlik hizmeti, turistin turdan memnun ayrılması ve turun başarıyla sonuçlanması açısından oldukça önemlidir. Kaliteli bir rehberlik hizmeti için kaliteli rehberlik eğitimi gerekmektedir. Rehberlik eğitiminin kalitesi ile rehber kalitesi doğru orantılıdır. Akademisyenler, üniversite bünyesinde aktif olarak verdikleri dersler ile rehberlik eğitiminin bizzat uygulayıcısı konumundadır. Aynı zamanda turist rehberliği alanının bilimsel altyapısını oluşturan kişilerdir. Akademisyenlerin turizm rehberliği alanında sağlayacakları bilimsel katkı rehberlik eğitiminin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bir akademisyenin turist rehberlerine nasıl roller atfettiği, ya da nasıl roller atfedildiğini bilmesi yetiştireceği rehber adaylarına vereceği eğitimin niteliğini belirlemesi bakımından önemlidir.

Buradan hareketle hazırlanan araştırma sonucunda rehberliğe atfedilen tam 20 rol ile karşılaşmış, elde edilen bulgularda, rehberlerin en çok Tanıtıcı rolüne vurgu yapıldığı görülmüştür. Tanıtıcı rolüne tam 15 kez atıfta bulunulmuştur. Araştırmacılar tarafından sıklıkla rehberlerin temel görevlerinden birinin gidilen yer ve ülkeyi, kültürel ve tarihi zenginlikleri turistlere tanıtmak olduğu belirtilmiştir. Burada küçük bir şerh düşmekte fayda bulunmaktadır.

Tanıtım, rehberlerin en temel görevlerinden biridir. Ancak günümüzde teknolojinin gelişimiyle beraber artık rehberler turistler için yegâne bilgi kaynağı değildir. Bilgiye erişimin oldukça kolaylaştığı bu dönemde turistler seyahate çıkmadan önce ve seyahat esnasında gidecekleri yer hakkında pek çok bilgiye kendi başlarına da ulaşabilmektedir. Bu durum, rehberin tanıtıcı rolünü tamamıyla ortadan kaldırmasa da, zayıflatmaktadır. Turistler 20 yıl öncesine göre gidilen bölge hakkında bilgi alabilmek için rehberlere artık daha az ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple rehberlerin Tanıtıcılık rolü rehberlik mesleği açısından geçmişe oranla daha az baskın bir konumdadır. Aynı şeyi yine bulgularda karşılaştığımız Bilgi Aktarıcı rolü için de söyleyebilmek mümkündür.

Araştırmacılar Tanıtıcı rolünden sonra en çok Ülke İmajına Katkı Sağlama rolüne atıf yapmıştır. Bulgularda bu role tam 12 kez rastlanılmıştır. Araştırmacılar rehberlerin ülke imajının gelişimi açısından önemli aktörler olduğunu düşünmektedir. Ülke imajı kavramı turizm açısından oldukça önemlidir. İnsanlar doğal olarak seyahate çıkarken gideceği ülkenin imajına dikkat eder. Bir ülkenin imajının kötü olmasının ülkenin turizmi açısından bir dezavantaj oluşturması kaçınılmazdır. Fakat bu konuda rehberin rolü sınırlıdır. Rehber sadece tur esnasında turistler ile etkileşimde bulunabilmektedir. Rehberin gücünün yetemeyeceği ekonomik ve siyasi sorunlar da mevcut olabilir. Bu gibi sorunlar, rehberin düzeltebileceği türden sorunlar değildir. Fakat yine de rehberler gösterecekleri performans ile tur esnasında turistlerin seyahatten memnun kalmalarını ve gittikleri ülkeden hoş bir hatıra ile ayrılmalarını sağlayabilir. Bu da ülkenin imajına olumlu katkı sağlayacaktır.

Turist Deneyimi Üzerinde Etki Yaratma da rehberin önemli rollerindedir. Bulgularda bu role tam 7 kez rastlanılmıştır. Rehberin turu idare ediş şekli, turistin seyahat deneyimi üzerinde doğrudan etkilidir. Rehberin tur yönetim kabiliyeti ve verdiği hizmetin kalitesi turistin seyahat deneyimini iyi ya da kötü yönde etkiler. Alanyazında hazırlanacak çalışmalarda bu role daha fazla önem verilmelidir.

Elde edilen bulgularda göze çarpan rollerden biri de Ön Yargı Kırıcı rolüdür. İş gezisi veya yakın çevrenin ısrarı gibi sebepler ile kişinin ön yargı taşıdığı bir ülkeye seyahate gitmesi mümkün olsa da, normal şartlarda herhangi bir insanın, kötü fikirlere sahip olduğu bir ülkeye turistik bir seyahate gitmesi pek beklenir bir durum değildir. Bu durumda rehberler ülkeleri hakkındaki olumsuz düşüncelerin düzeltilmesi açısından bir nebze faydalı olabilir. Örneğin dünyanın çeşitli bölgelerinde, körfez ülkelerinde uygulanan şeriat hükümlerinin Türkiye’de de uygulandığı, Türklerin Arap olduğu gibi Türkiye’ye dair yanlış bilgilerle karşılaşmaktadır. Rehberler turları esnasında turistlere bu ve benzer yanlış bilgilerin doğrusunu anlatarak turistlerin ön yargılarını kırmalarına yardımcı olacaktır. Fakat daha geniş kapsamlı bir ön yargı var ise ve ön yargının kaynağı rehberin gücünün yetemeyeceği konular ise rehberin bu konudaki çabası yetersiz kalacaktır.

Arabulucu rolü de araştırma esnasında atıfta bulunulan rollerden biridir. Bu role sadece 4 kez rastlanması şaşırtıcı bir sonuçtur. Çünkü turist, dilini ve kültürünü bilmediği bir ülkede rehberin arabulucu rolüne ihtiyaç duymaktadır. Rehber turistler için ulaştırma, konaklama ve restoran işletmeleri, ülkenin yasal ve idari görevlileri, bölge halkı ve turdaki diğer insanlar ile olan ilişkilerinde bir arabulucu rolündedir. Buradan problem çözücülük rolüne de atıfta bulunmak mümkündür. Araştırmada problem çözücü rolüne sadece 3 kez değinilmiştir. Rehberlerin problem çözücü rolü ile arabuluculuk rolü iç içe geçmiş bir ilişkiye sahiptir. Örnek vermek gerekirse otel içerisinde meydana gelmiş bir problemde rehber, turist ve işletme arasında arabuluculuk yaparak problemin çözümüne katkı sağlayabilir ya da turda iki farklı misafirin arasında çıkan bir sorunun çözümünde rehberin arabulucu ve problem çözücü rollerini kullanarak problemi çözebilir. Eğer rehber arabuluculuk ve problem çözme becerilerine sahip değilse kriz anlarında zorluk çekecektir. Bu bağlamda bu iki rol rehberlik mesleğinin temel rollerindedir. Fakat bu iki role yeteri kadar atıfta bulunulmamıştır.

Araştırmada karşımıza çıkan Eğlendiricilik rolü, rehberlik mesleğinin temel rollerinden biri olmasına rağmen sadece 3 kez bahsedilmiştir. Her turist katıldığı turda hoş vakit geçirmek ister. Bu yüzden bir rehber turistler açısından eğlendirici olmalı, onlara hoş vakit geçirebilmelidir. Rehber için Eğlendiricilik rolünün önemli olduğu gerçeği bilgi aktarıcılığı, tanıtıcılık ya da diğer rehber rollerinin önemini azaltmayacaktır. Rehberlerin eğlendirici olmaları diğer özelliklerden yoksun olacakları anlamına gelmez. Rehberin insanları eğlendirebilecek özelliklere sahip olması, bilgi birikiminin eksik olduğu veya turun kültürel tarafının zayıf kalacağı şeklinde değerlendirilmemelidir. Bir rehberin bilgi birikimi olarak yüksek bir donanıma sahibi olması gerektiği kadar turları eğlenceli hale getirebilecek özelliklere de sahip olması gerekmektedir.

İlk İzlenimi Oluşturma, araştırmalarda rehberlere atfedilen rollerden biridir. Burada kastedilen tura yönelik ilk izlenim ise bu doğru bir rol tanımı; rehberlik mesleği açısından isabetli bir değerlendirme olarak görülebilir. Ama kastedilen genel olarak gidilen ülkeye dair ise rehber bir ülkeye dair oluşacak ilk izlenimin oluşumunu tek başına sağlayamaz. Örneğin; uçaktaki kabin memuru, pilot veya havaalanı görevlileri rehberden önce turistin kafasında bir izlenim oluşturmuş olabilir ya da kişi daha öncesinde internet veya medya yoluyla gidecek olduğu ülkeye dair çoktan bir izlenim edinmiş olabilir. Bu tarz rol tanımları güncel araştırmalarda yıllar içerisinde yaşanan değişimler hesaba katılarak kullanılmalıdır. Nitekim bu rol tanımına bulgularda 1998, 2001, 2002, 2008 ve 2010 yıllarında rastkanırken 2010 yılı sonrasında kullanımına rastlanılmamıştır.

Destinasyona Bağlılık Oluşturma rolünden anlaşılan, rehberin işini iyi yaparak turistin memnun ayrılmasına ve bir daha aynı bölgeye gelmesine sebep olması şeklinde belirtilebilir. Bu rol bulgularda karşılaşılan diğer bir rol olan Turistin Beklentisini Karşılama rolü ile ilintilidir. Turist rehberden beklentilerinin karşılanması sonucunda seyahatinden memnun kalır ve bu sayede destinasyona yönelik bir bağlılık oluşturabilir. Fakat bunun için turist beklentileri denirken kastedilenin ne olduğu daha açık ifade edilmelidir.

Rol tanımları tablosunda bulunan Kültür Elçisi ifadesi ile kastedilen bir ülkenin kültürünün başka kültüre sahip insan grubuna ulaştırılmasıdır. Turist rehberleri tur esnasında bu eylemi belirli bir ölçüde gerçekleştirebilme imkânına sahiptirler. Rehberler gezilen yerin barındırdığı kültürel değerlerin turistlere aktarımını gerçekleştiren kişilerdir.

Bu rollerin yanı sıra, Telafi Edici, Pazarlamacı, Kalite Yükseltici, Temsilci, Tura Anlam Katma, Turu Başarıya Ulaştırma, Destinasyon Ekonomisine Katkı Sağlama gibi çeşitli roller de bulgularda tespit edilen rollerdendir. Bulgularda Hikâye Anlatıcılığı rolüne rastlanılmamıştır, oysa iyi hikâye anlatıcılığı rehberler açısından sahip olunması gereken önemli özelliklerdendir. Aynı şekilde Yöneticilik de turist rehberlerinin başlıca görevlerindedir. Fakat bulgularda sadece bir kez atıfta bulunulmuştur.

Araştırma sonunda elde ettiğimiz rolleri sentezlediğimizde turist rehberliği mesleğine dair, ülke imajına hizmet katkıda bulunan, ülke hakkında turistteki ilk izlenimi oluşturan, turistleri deneyimleri üzerinde etki oluşturan, tura liderlik eden ve turu yöneten, olası problemlerde arabulucu ve problem çözücü kişiler olarak karşımıza çıkan, gidilen bölgeyi turistlere tanıtan, onlara bilgi aktaran, turistlerin ön yargılarını kıran, hataları telafi eden, kültürler arası elçilik yapan, destinasyonu pazarlayan ve böylece destinasyon ekonomisine katkı sağlayan, turun kalitesini yükselten, gidilen ülkenin turistlerin karşısındaki temsilcisi olan, turistlerin destinasyona bağlanmasını sağlayan, tura anlam katan, turist beklentisini karşılayan ve nihayetinde turu başarıya ulaştıran kişiler denilerek geniş bir tanım ortaya çıkarmak mümkündür. Fakat araştırmacılar turist rehberliği ve eğitimi ile ilgili yayınlarında rehberliğin mesleki rollerini belirtirken, turizmde zaman içerisinde yaşanan değişimleri hesaba katmalıdır. Değişim her alanda olduğu gibi turizmde de kaçınılmaz bir olgudur. Rehberlik mesleği de bu değişimden nasibini almaktadır. Araştırmacılar eski araştırmalardan faydalanırken bu araştırmalardan elde ettiği verileri günümüz şartlarına göre değerlendirmeli ve sentezlemelidir.



Rehberlik denilince akla ilk olarak tanıtım ve bilgi verme gibi kavramlar gelmektedir. Bu kavramlar mesleğin temel rollerindendir. Ama rehberlik mesleğinin kapsamı ve gereklilikleri sadece bu roller ile açıklanamaz. Bu rollerin yanı sıra araştırmada tespit edilen arabuluculuk, tura anlam katma, eğlendiricilik, turistin deneyime etki etme ve sorun çözme gibi rollerin de rehberlik mesleği açısından önemi vurgulanmalıdır. Rehberlik eğitimi bu anlayış doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir. Dünya 20 yıl öncesinden bugüne pek çok şey değişime sahne olmuş ve olmaktadır rehberlik eğitimi yerinde saymamalı, bu değişimlere uyum sağlamalıdır.

Rehberlik mesleğini kısa bir şekilde tanımlamak gerekirse, rehberler tur programı doğrultusunda turu yöneten ve turistlerin minimum sorun, maksimum tatmin yaşamalarını sağlamakla görevli kişilerdir diyebiliriz. Rehber, turist için turu olabildiğince basit ve sorundan uzak hale getirmelidir. Potansiyel sorunların önüne geçmeli, meydana gelen sorunları ise en kısa sürede halletmelidir. Turistin eğlenmeye ve rahatlamaya ihtiyacı olduğunu bilerek onların hoş vakit geçirmesini sağlamalıdır. Turist rehberliği müfredatı ve rehberlik alanyazını rehber adaylarının bu özelliklerini geliştirmeye yönelik bir içeriğe sahip olmalıdır. Sadece gidilen bölgeyi tanıtan ve bilgi veren bir rehber günümüz şartlarında yeterli olmayacaktır. Bilginin yanı sıra diğer mesleki gerekliliklerde sahip olmalıdır. Bu sebeple ilgili alanyazında iletişim becerileri ve sosyal zekayı artırıcı uygulamalar, stres yönetimi, liderlik, empati, hoşgörü, kriz yönetimi gibi çağa uygun mesleki gerekliliklerin de önemi vurgulanmalıdır. Akademisyenler tarafından eğlendirici, problem çözücü, arabulucu, lider ve organizatör gibi roller daha çok işlenmelidir. Rehberlik eğitimi müfredatı bu temalara uygun olarak düzenlenmelidir.

Tüm bunlara ek olarak dijitalleşme de turist rehberliği mesleğinin geleceği açısından üzerine düşünülmesi gereken konulardan biridir. Dijitalleşme, günümüzde teknolojinin gelişmesiyle beraber yaşamın büyük bir kısmına tesir etmiş durumdadır. Bu tesir, bilhassa pandemi sürecinde etkisini daha da hissettirir hale gelmiştir. Online eğitim ve online çalışma bu duruma gösterilebilecek örneklerin başında gelmektedir. Tüm bu gelişmelerin turizm sektörünü ve rehberlik mesleğini dönüştürmesi kaçınılmazdır. Gelecekte arttırılmış gerçeklik teknolojisi ve görüntülü konferans benzeri platformların yardımıyla uzaktan çalışma kavramının rehberlik mesleğinde daha yaygın uygulanır hale gelmesi sürpriz olmayacaktır. Bu yüzden dijitalleşme ve teknoloji olguları rehberlik alanyazınında daha çok işlenmeli ve rehberlik eğitimi içinde kendine daha çok yer bulmalıdır. Geleceğin rehber adayları teknolojinin getireceği bu değişimlere hazırlıklı olmalıdır.

Bir kez daha belirtmek gerekir ki turist rehberlerine atfedilen rollerin doğru bilinmesi, rehber adaylarının eğitiminin niteliğini belirlemesi bakımından oldukça önemlidir. Bu araştırmayla, araştırmanın konusu itibariyle ilk olma özelliğini taşıması sebebiyle alanyazına katkı sağlayacağı ve yeni araştırmalara öncülük edeceği düşünülmektedir. Sadece ulusal alanyazına odaklanması araştırma açısından bir sınırlılık oluşturmaktadır. Araştırmacılar diledikleri takdirde yabancı alanyazını dahil etmek suretiyle araştırmanın kapsamını genişleterek yeni araştırmalara imza atabilirler.

## **Teşekkür**

Bu çalışmayı tamamlamamda bana önemli faydaları olan Dr. Öğr. Üyesi Nazım Çokişler'e teşekkürlerimi sunarım.

## Kaynakça

- Ahipaşaoğlu, S. (2002). *Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitiminin Rehber Gereksinimine Uygun Olarak Planlanması*, Turizm Eğitimi Konferansı - Workshop, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Müdürlüğü, Ankara, 2002, 221-233.
- Akmeel, J. (1992). *Turist Rehberliğinde Üniversite Eğitimi*, Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara, 1992, ss.219-222.
- Ap, J. & Wong, K. K.F. 2001. Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5): 551–563.
- Arslantürk, Y., Küçükergin, F.N. & Apalı, Z. (2016). *Turist Rehberliği Eğitiminde Güncel Durum ve Kavram Karmaşası*. 17. Ulusal Turizm Kongresi, 20-23 Ekim, Muğla-Bodrum, 915-922.
- Atasoy Ö.A. (1994). Türkiye’de Tur Yöneticisi ve Turist Rehberlerinin Eğitimi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, ss. 91 – 106
- Birdir, S. S., & Taşbey, S. (2020) Yerli Turistlerin Profesyonel Turist Rehberlerinden Beklentilerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 231-250.
- Cansu, E. (2018). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Eğitim-Öğretim Dönemlerinde Aldıkları Yabancı Dil Eğitiminin Mesleki Açından Yeterliliği*, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi.
- Cansu, E, & Tanrısever, C. (2020). Turist Rehberlerinin Yabancı Dil Eğitimleri Üzerine Bir Araştırma A Study on Foreign Language Trainings of Tourist Guides. *Turur Turizm ve Araştırma Dergisi*, 9 (1), 26-44.
- Cohen, E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. *Annals of Tourism Research*, 12 (1), 5-29.
- Çakır, A. (2010). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Biçimi ve Mesleki Eğitim Süreleri ile İş Tatminleri Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Çalık, A. Ö., & Tahmaz, S. (2012). *Uzaktan Eğitimde Bir Model Önerisi: Turist Rehberliği Eğitimi*, Turizm Eğitimi Konferansı - Tebliğler 17-19 Ekim 2012 Bildiri Kitabı, Ankara: MRK.
- Çokal, Z. (2015). *Bir kültür elçisi olarak profesyonel turist rehberinin turistlere aktarılan kültürel değerlere katkısına yönelik turist algılamaları: Kapadokya örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Çokişler, N. & Öter, Z. (2014). *Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitimi Veren Eğitim Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma*, 15. Ulusal Turizm Kongresi, 13-16 Kasım, Ankara: Gazi Üniversitesi, Bildiriler Kitabı, 196-209.
- Çokişler N. (2017). “*Turizm Rehberliği Eğitiminde Çeyrek Asırdır Değişmeyen Parçalanmış Yapı Sorunu*”. 3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı (1-3 Kasım 2017). Cilt 2 (2017) 324-335.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (1998). *Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimine Bir Yaklaşım*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Eğitimi Anabilim Dalı.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). “Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Sayı:12, 189- 199.

- Deveci, B. ve Aymankuy, Y. (2017). Uluslararası Skal ödülü “turizm eğitim oscarı” almış turizm rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının hizmet kalitesi ölçümü: turizm rehberliği öğrencileri üzerine bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science*, 45, 410-433.
- Duman, G. & Milyıl, Z. (2008). Akademik Görüş: Turist Rehberliği ve Eğitimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5 (4).
- Erdem, B. & Etiz, N. (2012). *Turist Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Rehberlik Tatbikat Gezisi Alguları: Balıkesir Üniversitesi TİOYO Örneği*, Turizm Eğitimi Konferansı Tebliğler, 323-335, Ankara, Türkiye, 2012.
- Eker N. (2015). *Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı
- Eker, N., Kaya, C. & Zengin, B. (2019). *Turist Rehberliği Eğitimi - Tourist Guiding Training* (pp.59 - 99) Publisher: Detay Yayıncılık, Ankara, Türkiye
- Eker, N, Zengin, B. (2016). Turizm Rehberliği Eğitimi Müfredatlarının Uygulama Yeterliliğinin Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla İrdelenmesi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 5 (2), 4-19.
- Eker, N. & Zengin, B. (2016). “Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 65-74.
- Ercenk, G. (1992). Turist Rehberliği Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1.
- GENÇ, Ö. (1992). “*Rehberlik Eğitimine Eleştirel Bir Yaklaşım*”, Turizm Eğitimi Konferansı, Bildiriler Kitabı, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara, 215-217.
- Gökçe, S. (2016). *Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Verilen Üniversitelerde Sanat Tarihi Eğitiminin Mesleki Turizm Eğitimindeki Yeri Yönelik Bir Değerlendirme*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Gül, T. (2012). “*Türkiye’deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi*”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gündüz, S. (2002). *Turist Rehberliği Eğitimi ve Üniversitelerle Turizm Bakanlığı Arasındaki Koordinasyona Yönelik Bir Model Önerisi*. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop. Ankara, Türkiye, 2002.
- Güven, Ö.Z. & Ceylan, U. (2014). *Lisans ve Ön Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Okullardaki Müfredatların Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliğine Uygunluğunun İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi 15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara.
- Güzel, Ö., Türker, A. & Türker G. Ö. (2012). *Turizm Aktörü Olarak Profesyonel Turist Rehberlerinin Türkiye’deki Rehberlik Eğitim Sistemine Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Odak Grup Çalışması*. Turizm Eğitimi Konferansı –Workshop (17-19 Ekim 2012) Bildiriler Kitabı, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 336-350.
- Güzel, Ö., Gök, G. A. & Büyüker İ. D. (2013). Duygusal emek ve işten ayrılma niyeti ilişkisi: Turist rehberleri üzerinde bir araştırma, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, Eylül-Aralık, 10 (3), s.107- 122.

- Güzel, F., Kalın V., Nacak E. & Bilgi E. (2019). Turist Rehberi Adaylarının 2019 Yılı Eğitim Uygulama Gezisine Yönelik Algıları: Nitel Bir Araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 575 - 595.
- Hacıoğlu, N. (2008). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimine Yeni Bir Yaklaşım*. III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi (17-19 Nisan 2008) Bildiriler Kitabı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hacıoğlu, N. & Demirbulat, Ö. G. (2014). *Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitiminin İlgili Mevzuat Çerçevesinde Kavramsal Analizi*. 15. Ulusal Turizm Kongresi (13-16 Kasım 2015), ss.170-185, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Holloway, J. C. (1981). “The Guided Tour A Sociological Approach.” *Annals of Tourism Research* 8(3): 377-402.
- İşçeli, Z. & Kılıç, G. (2018). “Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Fakültelerin Müfredatlarının İncelenmesi”. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(1), 41- 56.
- Kalyoncu, M. & Yuksek, G. (2017). The Effect of Impression Management Techniques, *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 5(1), 15-25.
- Karaçal, İ. & Demirtaş, N. (2002). *4702 Sayılı Yasa Uygulamalarının Turizm Rehberliği Eğitimine Etkisi*, Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop, Bildiriler Kitabı, Turizm Bakanlığı, Ankara, 173- 184.
- Karaman, S., Köroğlu, Ö. & Köroğlu, A. (2012). *Turizm Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Rehberlik Eğitimine Yönelik Düşüncelerinin Belirlenmesi Üzerine bir Araştırma*. Turizm Eğitimi Konferansı – Workshop (17-19 Ekim 2012) Bildiriler Kitabı, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 351-362
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Döküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15. 170–189.
- Korkmaz, S., Temizkan, S. P. & Temizkan, R. (2011). Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Profesyonel Turist Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolüne Etkisi, *İşletme Araştırmaları Dergisi* 3(2), 17-36.
- Kuşluvan, S. & Çeşmeci, N. (2002, 11-13 Aralık). *Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitiminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması*, Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop, T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kürkçü, M. (2016). *Turist Rehberliği Eğitimi Konusunda Değerlendirmeler*, 17. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı 20-23 Ekim 2016, Muğla, 1098-118
- Kürkçü, M. (2018). Rehber Adayları Gözünden Turist Rehberliği Bölümleri Ders Programları ve Uygulamadaki Yanlışlıklar. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 437-449.
- Yılmaz, G. Ö. (2011). Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğe Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (26), 281.298.
- Özsoy, A. & Çokal, Z. (2018). *Türkiye’de Turist Rehberliği Alanında Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1989-2018)*. 2. International EMI Entrepreneurship and Social Sciences Congress (s. 1404-1414). 9-11 Kasım 2018, Nevşehir.
- Öztaş, K. (1997, 05-07 Aralık). *Meslek Yüksekokulları Rehberlik Ders Programlarının Bölgesel Rehberlik Açısından Değerlendirilmesi ve Selçuk Üniversitesi Kazım Karabekir ve Taşucu Myo’ları Rehberlik Programlarına Analitik Yaklaşım*, Hafta Sonu Semineri IV: Türkiye’de Turizmin

Gelişmesinde Turist Rehberlerinin Rolü, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, Nevşehir.

Polat, T. (2001). *Seyahat İşletmelerinde Profesyonel Turist Rehberliği, Rehberlik Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Sezerel, H. & Özoğul, T. (2019). Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 167-197.

Şahin, B., Kaya, S., Cesur, S., Özkul, E. & Uca, S. (2021). Profesyonel Turist Rehberlerinin Kaçak Rehberlik Faaliyetlerini Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma . *Troy Academy* , 6 (1) , 232-248.

Tanrısever, C., Bektaş, İ. & Koç, D. E. (2019). Dünya’da Turist Rehberliği Eğitimi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 2 (1), 44-56.

Taş, E. (2019). *Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitiminde Mesleki İngilizce Dersine Yönelik Bir Değerlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, İzmir.

Taşkın, G. (2021). Toplumun Turist Rehberliği Algısı: Ekşi Sözlük Üzerine Bir İnceleme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 48-60 .

Temizkan, S. P. (2010). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolüne Etkisi Açısından Hizmetiçi Eğitim Seminerleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Temizkan, S. P. & Ergün, B. (2018). Türkiye’de Turist Rehberliği Öğretiminin Değerlendirilmesi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1 (2), 95-104.

Tetik, N. (2006). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği ve Müşterilerin Turist Rehberlerinden Beklentilerinin Analizi (Kuşadası Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Timur, T. (2019). *Turist Rehberliği Eğitiminde Memnuniyet, Mesleki Yeterlilik ve Mesleği İcra Niyeti İlişkileri*, Doktora Tezi Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Türksoy, A. & Yürük, E. Ö. (1997, 05-07 Aralık). *İki Yıllık Meslek Yüksekokullarında Rehberlik Programları ve Ege Üniversitesi, Çeşme Meslek Yüksekokulu Örneği*, Hafta Sonu Semineri IV: Türkiye’de Turizmin Gelişmesinde Turist Rehberlerinin Rolü, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, Nevşehir.

Yağcı, K., Efendi, M. & Akçay, S. (2019). Turist Rehberliği Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Kavramına Bakış Açılıarı. *Journal of Travel and Tourism Research*, (14), 118-136 .

Yenen, Ş. (2002, 11-13 Aralık). *Turist Rehberliği Eğitiminde, Niteliksel ve Niceliksel Planlamada Turizm Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu ve Meslek Kuruluşları Arasındaki İşbirliğinin Önemi*, Turizm Eğitimi KonferansWorkshop, T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.

Yenipınar, U. & Zorkirişçi A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi. *Cag University Journal of Social Sciences*, 10(2), 111-136.

Yıldız, R., Kuşluvan, S. & Şenyurt, Y. (1997). *Turist Rehberliği Öğretiminde Yeni Bir Model: Nevşehir Turist Rehberliği Bölümü Programı ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Hafta Sonu Semineri IV, 9-14.

Yıldız, S. & Demirel, B. U. (2008). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi Bağlamında Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kurs Programının İncelenmesi*. III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi (17-19 Nisan 2008) Bildiriler Kitabı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 255-260.

Zhang, H. Q. & Chow, I. (2004). Application of İmportance-Performance Model in Tour Guides’ Performance: Evidence From Mainland Chinese Outbound Visitors in Hong Kong. *Tourism Management*, 25(1), 81–91